WIKIPEDIA

Kiribatin kieli

Kiribatin eli **gilbertin kieli** on austronesialainen kieli, jolla on noin 78 580 puhujaa.[2] Näistä Kiribatissa asuu 58 300.[2] Lisäksi Fidžissä on noin 5 300, Salomonsaarilla noin 1 230 ja Tuvalussa noin 870 kiribatin puhujaa.

Toisin kuin monet muut Oseaniassa puhuttavat kielet, kiribati ei ole uhanalainen. Lähes kaikki kiribatia äidinkielenään puhuvat käyttävät kieltä päivittäin. Vain 30 % kiribatin puhujista on kaksikielisiä toisena kielenään englanti.

Kiribati	
Oma nimi	Taetae ni Kiribati/te taetae ni aomata
Muu nimi	gilbert
Tiedot	
Alue	Kiribati Fidži Nauru Salomonsaaret Vanuatu Tuvalu
Virallinen kieli	Kiribati
Puhujia	102 000[1]
Sija	ei sadan suurimman joukossa
Kirjaimisto	latinalainen
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	austronesialaiset kielet
Kieliryhmä	oseanialaiset kielet
Kielikoodit	
ISO 639-2	gil
ISO 639-3	gil (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=gil)
	Ohje

Sisällysluettelo

Fonologia ja oikeinkirjoitus

Kiribatia kirjoitetaan latinalaisilla aakkosilla. Käytössä on viisitoista kirjainta. Kiribatissa on 10 konsonanttia ja 5 vokaalia.

Konsonantit

	Bilabiaali		Koronaali	Velaari
	Tavallinen	Velaarisoitunut		
Nasaali	m	mˠ	n	ŋ
Klusiili	p	pˠ	t	k
Frikatiivi		βˠ		
Tremulantti			ɾ	

Kaikki nasaalit lukuunottamatta [mˠ] voivat esiintyä niin pitkänä kuin lyhyenäkin.[3]

Vokaalit

	Etu	Taka
Suppea	i	u
Keskiavoin	e	o
Avoin		a

Kaikki vokaalit voivat esiintyä niin pitkänä kuin lyhyenäkin. Pituutta merkitään samalla tavalla kuin suomessakin eli kahdentamalla vokaali.[3].

Oikeinkirjoitus

Standartoitu kiribati on peräisin 1970-luvun puolesta välistä.[3] Äänteitä merkitään seuraavalla tavalla:[4]

Merkintä	A	AA	B	BW	E	EE	I	II	K	M	MM	MW	N	NN	NG	NGNG	O	OO	R	T	U	UU	W
Äänne (IPA)	a	aː	p	pˠ	e	eː	i	iː	k	m	mː	mˠ	n	nː	ŋ	ŋː	o	oː	ɾ	t	u	uː	βˠ

Murteet

Kiribati jakautuu kahteen päämurteeseen: pohjoiskiribatiin ja eteläkiribatiin. Näiden välillä on eroja pääasiassa sanojen ääntämisessä. Butaritarin ja Makinin saarilla puhutaan murretta, joka eroaa pohjois- ja eteläkiribatin murteista niin sanastoltaan kuin ääntämykseltäänkin.

Tuvalussa sijaitsevan Nuin atollin asukkaat taas puhuvat murretta, joka sekin on ymmärrettävää muiden kiribatin murteiden puhujille, mutta myös siinä on eroja sekä ääntämisessä että sanastossa.[2]

- pohjoiskiribati (*puhutaan pohjoisilla Gilbertsaarilla*)
- eteläkiribati (*puhutaan eteläisillä Gilbertsaarilla*)
- banaba (*puhutaan Banaban saarella*)
- butaritari (*puhutaan Butaritarin ja Makinin saarilla*)
- nui (*puhutaan Tuvalulle kuuluvalla Nuin saarella; poikkeaa muista murteista sanastoltaan ja ääntämiseltään*)

Lähteet

1. Counting in Gilbertese (https://www.languagesandnumbers.com/how-to-count-in-gilbertese/en/gil/) 2020. Of Languages and Numbers. Viitattu 30.3.2020. (englanniksi)
2. Ethnologue: Kiribati (http://www.ethnologue.com/language/gil) (englanniksi) Viitattu 14.2.2015.
3. Ager, Simon: Kiribati language (https://www.omniglot.com/writing/kiribati.htm) 2020. Omniglot. Viitattu 30.3.2020. (englanniksi)
4. Trussel, Stephen: Sounds and Spelling (http://www.trussel.com/kir/gram01.htm) *Te taetae ni Kiribati – Kiribati Language Lessons*. 2003. Viitattu 30.3.2020. (englanniksi)

Aiheesta muualla

- Kiribati-englanti-sanakirja (http://www.trussel.com/kir/dic/dic_a.htm)
- Kiribatin kielioppia (http://www.trussel.com/kir/less00.htm)

abadi | abung | adonara | alune | anuta | atšeh | ’auhelawa | badui | bali | belait | bugi | buru | cebuano | chuuk | etelämarquesas | fidži | gao | havaiji | hiligaino | iloko | indonesia | jaava | japi | karoliini | kiribati | madura | malagassi | malaiji | maori | minangkabau | mokerang | nauru | palau | pingelap | pohjoismarquesas | rapanui | samoa | sunda | tagalog | tahiti | taroko | tetum | tikopia | timor | tonga | tšamorro | tuvalu | wanukaka | watubela